

УДК 343.92

А.М. БАБЕНКО, канд. юрид. наук, доц.,
Донецький юридичний інститут МВС України

РЕГІОНАЛЬНА СИСТЕМА ЗЛОЧИННОСТІ: ЇЇ МІСЦЕ У ЗАГАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ЗЛОЧИННОСТІ ТА ДЕЯКІ ЗАКОНОМІРНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Ключові слова: регіональна система злочинності; її місце у загальній системі злочинності та деякі закономірності функціонування

Звертаючись до теми регіональних особливостей злочинності, причин, що на неї впливають та пошуку шляхів вдосконалення інформаційного забезпечення комплексного запобігання злочинності в регіонах, ми продовжуємо серію публікацій [1–7], присвячених висвітленню основних результатів дослідження цієї малодослідженої, але надзвичайно актуальної та важливої проблеми.

У рамках цієї публікації ми визнали за необхідне звернутися до кримінологічної характеристики регіональної системи злочинності, її закономірностей та місця у загальній системі злочинності.

Актуальність цієї наукової теми обумовлена, по-перше, відсутністю комплексних досліджень, присвячених вивченню проблем особливостей злочинності в регіонах та її закономірностях; по-друге, стрімкою радикалізацією українського суспільства з тенденціями до тотальної криміналізації окремих регіонів; по-третє, суттєвим соціальним напруженням, пов'язаним зі зростанням злочинності; по-четверте, потребами практики в отриманні комплексної інформації щодо різноманітних системних характеристик злочинності в регіонах. Розв'язання цих наукових проблем розглядається в якості завдань нашого дослідження. Їх вирішення, на наш погляд, сприятиме отриманню комплексної

науково-обґрунтованої інформації про кримінологічні закономірності процесів, що відбуваються в регіонах України та побудові ефективної системи запобігання злочинності на загальнодержавному та регіональному рівнях.

Системний підхід до вивчення злочинності активно застосовували в різні часи такі відомі вчені, як К.Р. Абизов, Ю.М. Антонян, Ю.Д. Блувштейн, С.С. Віцин, Л.А. Волошина, А.І. Долгова, Д.А. Лі, О.М. Литвинов, К.Т. Ростов, О.Г. Фролова та ін. В основному зазначені вчені досліджували злочинність як систему в рамках загальної злочинності або певних її видів. Присвячувалася увага дослідженню системи покарання та факторів, що на неї впливають. Окремі російські вчені намагалися дослідити системні прояви злочинності в деяких суб'єктах Російської Федерації.

На жаль, проблема погляду на регіональну злочинність, як на самостійну систему, визначення її місця у загальній системі злочинності, окреслення закономірностей притаманних функціонуванню цієї системи не набула свого розв'язання. Отже, це й ставиться в якості мети нашої статі та обумовлює обрання специфічних об'єкта та предмета дослідження.

В рамках нашого дослідження беремо за основу методологічний інструментарій системного підходу, який використовували інші вчені в рамках дослідження закономірностей загальної злочинності. Це обумовлюється поперше, складністю дослідження проблеми системи регіональної злочинності, як підсистеми загальнодержавної злочинності; по-друге, специфічністю об'єкта та предмета аналізу; по-третє, багатогранністю вирішуваних наукових та практичних завдань в рамках вивчення злочинності в регіонах.

Перш ніж торкнутися безпосередньо висунутої нами *гіпотези*, – регіональна злочинність це система, спочатку звернемося до загальнотеоретичних поглядів на проблему злочинності як системи.

В юридичній літературі існує велика кількість визначень поняття «система». Після

ретельного дослідження цього феномену, О.М. Литвинов, в контексті протидії злочинності, пропонує під системою розуміти відокремлену сукупність взаємодіючих елементів [8, с.129]. Під час визначення поняття «система» необхідно враховувати його тісний взаємозв'язок з поняттями цілісності, структури, зв'язку, підсистеми, елементів. Поняття «елемент» у даному випадку має критеріальні якості, – наголошує М.А. Сутурін [9, с.62; 10, с.168].

Злочинність – це складне системно-структурне явище, – пише А.І. Долгова. Під час його вивчення важливо не тільки виділяти різноманітні структури, виявляти їх характеристики, тенденції, а і необхідно аналізувати взаємозв'язки між ними. Саме такий підхід виводить на якісні і кількісні характеристики злочинності, дозволяє зрозуміти механізм її мінливості і отримати найбільш повне уявлення про систему детермінації, включаючи причинність [11].

За справедливими висновками О.Г. Фролової, поняття «злочинність» охоплює не лише суму якихось одиничних понять, але й само по собі є якісно новим утворенням, а саме: являє собою систему, що відрізняється цілісністю своєї структури, певним взаємозв'язком або взаємообумовленістю своїх структурних елементів, новими властивостями та якостями порівняно з окремими злочинами, що характеризують злочинність [12, с.11].

За результатами дослідження О.Г. Фролова переконливо доводить що системність для злочинності є конструктивною характеристикою. Для злочинності, наголошує вчена, присутні всі ознаки, що характеризують систему як таку. А саме її: цілісність, ієрархічність, багаторівневність, структурованість [12, с.11–12]. Отже, злочинність, як частина соціальної системи, постає перед нами у вигляді послідовних, цілісних ступенів розвитку певних процесів, утворених ієрархією систем, де система кожного рівня або порядку характеризується відносною автономністю і, у свою чергу, є елементами наступного, більш високого рівня.

Якщо вести мову про злочинність як соціальне явище, то слід визнати її цілісну єдність із соціальною системою, яка корелює із соціально позитивними та негативними явищами. Регіональна система злочинності тут містить в собі загальні та окремі закономірності функціонування у часі та просторі: динаміка, структура, географія тощо.

Будь-яка система, як правило, є частиною іншої, більш широкої системи, а її елементи, в свою чергу, можуть розглядатися як самостійні системи меншого ступеня, чи порядку складності. Злочинність, будучи негативним соціальним явищем, є елементом більш широкої по відношенню до неї – соціальної системи. Система зв'язку між злочинністю та суспільством не є односторонньою, а характеризується взаємним впливом.

У цьому контексті заслуговує на увагу місце регіональної злочинності в загальній системі злочинності. В узагальненому вигляді маємо таку побудову: вищий рівень посідає система загальної злочинності, яка складається з усіх злочинів та видів злочинності, що вчиняються в межах всієї держави; на середньому рівні знаходиться її структурний елемент – система регіональної злочинності, тобто сукупність злочинів та їх видів в областях, містах, районах, АР Крим; в якості базової одиниці, або складових елементів нами розглядаються окремі злочини. У запропонованій схемі містяться основні елементи цілісності злочинності як системи виявляються діалектичні закономірності і відносини цілого і його частини, загального і окремого, закономірного і виняткового.

Регіональна система злочинності у запропонованій нами схемі виступає складною, узагальнюючою системою для злочинності і окремих її видів у районах, містах, селищах і т.д., та базовою підсистемою для загальнодержавної системи злочинності.

Вище зазначену систему ми представили лише у спрощеному вигляді. У більш складному вигляді система загальної злочинності

ще складається з відносно самостійних підсистем – корисливої злочинності, рецидивної, організованої, злочинності неповнолітніх і т.д. Такий само розподіл має, відповідно, й регіональна система, і система одиничних злочинів. Більш детально класифікацію видів регіональної злочинності, як самостійних підсистем опишемо пізніше.

Як зазначалося, регіональна злочинність є відносно самостійним системним утворенням, що є складовою частиною системи більш високого порядку – загальнодержавної системи злочинності. Злочинність в регіонах розглядається не як механічна сукупність окремих злочинів, а як їх органічна сукупність. За твердженням С.В. Бородіна, це означає, що між ознаками і якостями злочинності існує діалектична єдність. Ця кількісно-якісна єдність її стану, структури та динаміки. Це взаємозв'язок між такими ознаками злочинності, як масовість, історична мінливість і соціально-правовий зміст [13, с.26] тощо.

Визнаючи регіональну злочинність самостійною системою, слід зазначити, що виокремлення її структурних компонентів можливе за різними підставами. Наприклад, загальна злочинність на регіональному рівні складається з окремих елементів – із злочинів, передбачених Особливою частиною КК України: проти життя та здоров'я особи, проти власності, злочинів у сфері службової діяльності, проти правосуддя тощо. За суб'єктами виділяється злочинність неповнолітніх і дорослих, первісна та рецидивна. За мотивом – корислива, насильницька, корисливо-насильницька і т.д. Вказані види злочинів, є частиною іншої, більш широкої системи, – регіональної злочинності, а її елементи, в свою чергу, можуть розглядатися в якості самостійних підсистем більшого ступеня, чи порядку, складності, – загальнодержавної злочинності та її видів.

Регіональна злочинність, подібно загальнодержавній злочинності, є частиною (елементом) складної соціальної системи. Вона має

внутрішні та зовнішні структурні зв'язки. Зовнішні структурні прояви злочинності характеризуються багаточисельністю і різноманітністю зв'язків з різними соціальними сферами, що відбуваються в регіонах або групах регіонів. Використовуючи висновки М.А. Сугуріна, ми погоджуємося з твердженнями, що якщо процеси і явища, які детермінують злочинність в регіонах представити у вигляді факторів, то останні можна об'єднати у такі групи: фактори демографічного характеру (урбанізація, міграційні процеси, підвищення або зниження мобільності населення, статеві і вікова структура і т.д.); фактори економічного характеру (життєзабезпеченість і матеріальний стан населення); фактори соціального і психологічного характеру (культурний і освітній рівень населення, соціальна активність суспільства, громадська думка, рівень соціального контролю і т.д.); організаційно-правові, які характеризують сферу управління соціальними процесами у суспільстві [10, с.170]. Крім зазначених, надаємо великого значення культурологічним та географічним факторам. Перші характеризуються історією виникнення та розвитку регіону, традиціями та звичаями, способами проведення дозвілля, рівнем правосвідомості населення, його відношенням до закону тощо. Другі – географічним місцем розташування регіону, його природними ресурсами, які обумовлюють спосіб виробництва, наявність транспортної системи, промислово-господарчу інфраструктуру, характер забудови поселень, особливості розселення, склад та структуру населення.

Вище перелічені фактори детермінують наявність певного середовища у тому або іншому регіоні, а отже, і специфічний стан злочинності. Залежно від регіонального набору та специфіки впливу на соціальні процеси криміногенних і анти криміногенних факторів, обумовлюється й особливий рівень, динаміка, структура, територіальна поширеність злочинності і її видів. Саме у цих показниках проявляються регіональні особливості – відмінності

та закономірності злочинності. З наведеного констатуємо, що на регіональну систему злочинності впливає ціла система місцевих факторів впливу на злочинність, яка для кожної території має свою специфіку.

Злочинність, як справедливо зазначає О.Г. Фролова, на відміну від одиничного злочину, який має випадковий, спонтанний характер – це передусім явище, підпорядковане певним закономірностям [12, с.12]. Вперше закономірний характер злочинності був встановлений понад 180 років тому бельгійським математиком А. Кетле. Він стверджував, що соціальне життя і фізичні явища підпорядковуються законам одного порядку й повинні вивчатися точними методами математичної статистики. А. Кетле довів, що деякі масові явища, у тому числі й злочинність, підпорядковуються певним статистичним закономірностям [14, с.215–222]. У кримінологічній літературі «закономірність» розуміють як об'єктивно існуючий, повторюваний зв'язок явищ суспільного життя або етапів історичного процесу [15, с.10]. Під «закономірностями» регіональної системи злочинності пропонуємо розуміти різноманітні стійкі зв'язки та характеристики злочинності (стан, структура, рівень, динаміка, коефіцієнти, географія, територіальні відмінності і т.д.) і окремих її видів, що стабільно проявляються у більш-менш тривалому періоді часу в регіонах країни.

Узагальнення результатів наших попередніх досліджень дозволяє констатувати, що для регіональної системи злочинності в Україні характерні певні закономірності територіального розподілу. Причому ці закономірності є характерними не лише для системи загальної злочинності, але й простежуються на рівнях самостійних підсистем – видів регіональної злочинності (неповнолітніх, насильницької, корисливої і т.д.). Ними виявилися – нерівномірність розподілу злочинності по території, диференційованість, стійкість територіального розподілу злочинності, стабільність груп регіонів за рівнем кримінальної враженості.

У попередніх наших працях більш детально висвітлені певні закономірності регіональної системи злочинності та її видів, які характеризують її територіальну поширеність, регіональні відмінності та особливості.

Узагальнюючи результати власних досліджень, зазначимо, що протягом 2001–2011 рр. за рівнем інтенсивності загальної злочинності, територія України розподілилася на п'ять класів: у *перший клас* увійшли території з *низькою кримінальною враженістю*, з середньою інтенсивністю злочинності від 676 до 875 злочинів на 100 тис. населення; *другий клас* склали регіони з *помірною кримінальною враженістю*, з середньою інтенсивністю злочинності від 676 до 875 злочинів на 100 тис. населення; *третій клас* об'єднує регіони із *середньою кримінальною враженістю*, з середньою інтенсивністю злочинності від 876 до 1075 злочинів на 100 тис. населення; у *четвертий клас* увійшли 4 (15 %) регіони з високим рівнем кримінальної враженості від 1076 до 1272 злочинів на 100 тис. населення; *п'ятий клас* об'єднав 4 (15 %) регіони з *дуже високим рівнем кримінальної враженості* з середнім коефіцієнтом інтенсивності від 1275 до 1475 злочинів на 100 тис. населення [1]. Схожі закономірності регіональної системи злочинності нами спостерігалися і для окремих її елементів – для системи насильницької злочинності, неповнолітніх, у сфері незаконного обігу наркотиків, крадіжок та інших [1, 2, 4–7].

Наступні системні особливості криміногенного простору України полягають в тому, що, по-перше, криміногенний простір України має стійкі закономірності та нерівномірний розподіл злочинності по її території; по-друге, східні регіони характеризуються вищою інтенсивністю злочинності ніж західні та центральні і більшість південних; по-третє, інтенсивність злочинності зростає, із заходу на схід і, відповідно, знижується зі сходу на захід; по-четверте, в негативній криміногенній зоні сконцентровано більше регіонів ніж у перехідній – 8 (або 30 %), тоді як у середній

(перехідній) лише 6 (або 22 %); по-п'яте, найвища концентрація регіонів – 52 % (або 13 з 27 регіонів), спостерігається у позитивній криміногенній зоні [1].

За нашими даними у позитивній криміногенній зоні вища концентрація регіонів ніж в негативній та перехідній. Але питома вага злочинності позитивної криміногенної зони, є нижчою у структурі злочинності України, ніж питома вага злочинності регіонів негативної криміногенної зони. І хоча регіони позитивної криміногенної зони за розміром території та арифметичною кількістю значно переважають регіони з негативною кримінальною враженістю, останні мають дуже високий вплив на загальний стан злочинності в Україні. Схожі особливості були характерні і для окремих видів регіональної злочинності.

Щодо структурних закономірностей, то п'ять промислових регіонів, що сконцентровані у негативній криміногенній зоні України – Донецька (11,5 %), Дніпропетровська (9,73 %), Луганська (6,93 %), Харківська (6,64 %) та Запорізька (5,81 %) області протягом багатьох років складають близько половини – 41 % у структурі загальнодержавної злочинності, і здійснюють найбільший тиск на стан злочинності в Україні. Питома вага п'яти східних регіонів України у три рази перевищує питому вагу семи областей західної України (їх загальна питома вага складає 14 %), і, будь-якої сукупності областей – південних (п'ять регіонів складають 16 %), північних (6 регіонів – 16 %) чи центральних (4 регіони – 10 %) районів України. Виявлені закономірності заслуговують на відповідну увагу з боку вчених, громадськості, правоохоронних органів та державних діячів з точки зору організації запобігання злочинності.

Свого часу Д.А. Ли за спеціальною методикою провів дослідження системи злочинності в Російській Федерації і виявив певні її закономірності [16, с.107–127]. Ми використали цю методику і отримали схожі результати на прикладі регіональної системи злочин-

ності в Україні. Якщо, за прикладом Д.А. Ли, кожен регіон України представити у вигляді самостійної «ніши», то отримуємо такі результати: «ніша», яку у своїй групі займає кожний регіон України, є доволі таки постійною по відношенню до всієї системи. В динаміці перехід регіону із однієї «ніши» в іншу проходить за фізичним принципом противаги: звільнена «ніша» негайно заповнюється, тобто її займає інший регіон, що у свою чергу залишив свою «нішу», яку негайно займає третій регіон... Процес цей не зупиняється і йде паралельно, одночасно, забезпечуючи збереження стійкості функціонування регіональної системи злочинності в цілому. Протягом періоду з 2001 по 2012 рр. нами спостерігалася така закономірність, за якою існує стабільність груп регіонів з *дуже високим* рівнем кримінальної враженості, *високим, середнім, помірним* та *низьким*. Згідно рейтингового аналізу, нами помічені певні закономірності функціонування регіональної системи злочинності: 1) найчастіше перехід регіонів з одного рейтингу в інший відбувається в межах своєї групи; 2) у разі переходу регіонів більш високого порядку у менший чи навпаки, ці коливання відбувається або в межах певної групи, або в межах сусідньої групи; 3) жодного разу нами не зафіксовано переходу регіону з групи високої чи дуже високої кримінальної враженості в групу помірної чи низької або навпаки. В динаміці цей процес не зупиняється, відбувається паралельно, одночасно, забезпечуючи функціонування системи в цілому.

Нами помічено, що функціональні зв'язки між підсистемами (модулями), елементами загальної системи злочинності стійкі і пропорційні. Всі диспропорції, відмінності (наприклад, в рівні злочинності у регіонах) підсистем (модулів) і елементи формально функціонуючої системи згладжуються на рівні цілого, оскільки тут (у цілому, загальній системі, забезпечується збереження її як такої) всі вони не переходять якісних кордонів і з достатньою необхідністю, діють в діапазоні,

який визначений у певній мірі [16, с.107–127; 1–2; 5].

В ході аналізу динаміки злочинності у 27 регіонах країни (24 області, АР Крим, міста Київ та Севастополь) у період з 1992 по 2012 роки нами зафіксовано синхронність у коливанні статистичних рядів динаміки злочинності в регіонах нашої країни. Динамічні ряди злочинності мали хвилеподібний вигляд. Помітне зростання злочинності нами зафіксовано в усіх регіонах України у 1995, 2003 та 2010 роках, тоді, як помітним зниженням характеризувалися 2002 та 2008 роки. Синхронність у поведінці динамічних рядів нами зафіксовано і у періодах стабілізації рівня злочинності, яке чітко простежувалося в усіх регіонах України у часових періодах з 1997 по 2000 та з 2004 по 2007 роки. Така синхронність у динаміці злочинності, на наш погляд, пояснюється схожістю процесів, які відбувалися у країні та регіонах, залежністю динаміки злочинності в регіонах від загальнодержавних соціальних, економічних, політичних, культурологічних, правових та інших перетворень.

На підставі викладеного, зазначимо, що неможливо заперечувати статистичну стійкість повторюваність та взаємозалежність, які спостерігаються у відмінностях стану злочинності в областях та містах України. Вони пояснюються тим, що акти злочинної поведінки в кожному з регіонів обумовлюються у своїй масі схожими для всієї країни та специфічними для конкретного регіону закономірностями та причинами. Збереження цих закономірностей та причин призводить до збереження цілісності типів розподілу статистичних показників як єдиної системи, їх структурованістю, взаємодією, взаємообумовленістю та взаємозалежністю. Саме ці ознаки характеризують регіональну злочинність як систему. Отже, на підставі аналізу головних ознак системи та порівняння їх з результатами наших досліджень, вважаємо, гіпотезу що регіональна злочинність – це певна система, можна вважати доведеною.

Крім теоретичних, зробимо й деякі практичні висновки. Як зазначалося, регіональна система злочинності – це само детермінуюче явище, де всі компоненти взаємодіють. Ця система здатна до самовідтворення та самовдосконалення. Тут діють закони «соціальної фізики», на які свого часу звертав увагу ще А. Кетле понад 180 років тому [14]. Подібно законам фізики, регіональна система злочинності, як негативна частина соціальної системи, підпорядковується дії закону збереження та перетворення енергії¹. Оскільки, останнім часом вивільнилася велика соціальна енергія, вона, на жаль, перетворюється на енергію, що демонструє тенденції прагнення до вирішення конфліктів виключно шляхом насилля. На це ми звертали увагу ще у попередніх публікаціях [2, с.98].

Східні регіони країни, у зв'язку із катастрофічним загостренням криміногенної ситуації, і як наслідок, «кримінологічним колапсом» [17, с.253–258], соціальної та демографічної кризи найближчим часом можуть виявитися регіонами – донорами злочинності для інших регіонів країни. Найближчим часом, з високим ступенем ймовірності, можна прогнозувати збільшення соціальної напруженості в українському суспільстві і суттєве загострення криміногенної ситуації в інших регіонах країни. Вагомі кримінологічні загрози тут містять: геополітичні та соціально-економічні фактори; велика кількість «змушених мігрантів», що переселилися до інших областей (примусова віктимізація); висока зараженість ЗМІ та Інтернету продукцією з демонстрацією насилля; неконтрольований обіг зброї; специфічний пост військовий синдром психологічного стану учасників АТО; прагнення до реваншизму та помсти, після ймовірної поразки, з боку

¹ Закон збереження енергії (англ. – *energy conservation law*) – закон, який стверджує, що повна енергія в ізольованих системах не змінюється з часом. Проте, енергія може перетворюватися з одного виду в інший.

залишків незаконних військових формувань. Прогнозуються і якісні зміни у структурі злочинності – зменшення реєстрації злочинів невеликої та середньої тяжкості з паралельним їх витісненням тяжкими та особливо тяжкими злочинами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабенко А. М. Кримінологічна класифікація регіонів України та її значення для протидії злочинності / А. М. Бабенко // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2013. – № 3 (137). – С. 116–123.
2. Бабенко А. М. Насильницька злочинність в регіонах України: деякі кримінологічні особливості / А. М. Бабенко // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2013. – № 2 (53). – С. 90–98.
3. Бабенко А. М. Історичні та соціально-демографічні фактори відмінності злочинності в регіонах України / А. М. Бабенко // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2013. – № 3 (54). – С. 8–15.
4. Бабенко А. М. Географія злочинності неповнолітніх: що очікує Україну через 10 років? / А. М. Бабенко // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 3-1. – С. 324–326 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pap.in.ua/3-1_2013/8/Vabenko%20A.M..pdf.
5. Бабенко А. Н. Кримінологическая классификация регионов по уровню интенсивности преступности несовершеннолетних (украинский опыт исследования) / А. Н. Бабенко // Вестник Казанск. юрид. ин-та МВД России. – 2013. – № 4 (14). – С. 87–91.
6. Бабенко А. Н. Кримінологические особенности преступности в сфере оборота наркотических средств в регионах (украинский опыт исследования) / А. Н. Бабенко // Вестник Сибирск. юрид. ин-та ФСКН России. – 2013. – № 2 (13). – С. 77–83.
7. Бабенко А. Н. Территориальные особенности распространения краж (украинский

опыт исследования) / А. Н. Бабенко // Труды академии Министерства внутренних дел Республики Таджикистан. – 2013. – № 1 (19). – С. 54–59.

8. Литвинов О. М. Соціально-правовий механізм протидії злочинності в Україні : монографія / О. М. Литвинов. – Харків : Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2008. – 446 с.

9. Сутурин М. А. Преступность как система / М. А. Сутурин // Сибирский юридический вестник. – 2005. – № 4. – С. 62–67.

10. Сутурин М. А. К вопросу о преступности как системе / М. А. Сутурин // Вестник Южно-Уральск. гос. ун-та. Сер.: Право. – 2006. – Вып. 8. – Т. 1. – С. 168–173.

11. Долгова А. И. Кримінологические проблемы изучения видов преступности и взаимосвязей между ними / А. И. Долгова // Преступность, ее виды и проблемы борьбы / под ред. проф. А. И. Долговой. – М., 2011. – 371 с.

12. Фролова О. Г. Злочинність і система кримінальних покарань (соціальні, правові та кримінологічні проблеми й шляхи їх вирішення за допомогою логіко-математичних методів) : навчальний посібник / О. Г. Фролова. – Київ : АртЕк, 1997. – 208 с.

13. Бородин С. В. Борьба с преступностью: теоретическая модель комплексной программы / С. В. Бородин. – М. : Наука, 1990. – 272 с.

14. Кетле А. Социальная система: законы ею управляющие / Адольф Кетле ; пер. с фр. князь Л. Н. Шаховской. – СПб. : Н. Полякова и К, 1866. – 311 с.

15. Юзиханова Э. Г. Тенденции и закономерности преступности в субъектах Российской Федерации : монография / Э. Г. Юзиханова. – Тюмень : Тюменск. юрид. ин-т МВД России, 2007. – 275 с.

16. Ли Д. А. Уголовно-статистический учет. Структурно-функциональные закономерности : монография / Д. А. Ли. – Москва : Изд-во агентство «Русский мир», 1979. – 179 с.

17. Бабенко А. Н. Криміногенная ситуация в регионах и ее значение для борьбы с преступностью (украинский взгляд) / А. Н. Бабенко //

Криминологическая ситуация и реагирование на неё / под ред. проф. А. И. Долговой. – М. : Российская криминологическая ассоциация, 2014. – С. 253–258.

Бабенко А. М. Регіональна система злочинності: її місце у загальній системі злочинності та деякі закономірності функціонування / А. М. Бабенко // Форум права. – 2014. – № 2. – С. 29–36 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2014_2_7.pdf

Досліджена регіональна злочинність як самостійна система. Визначено її місце у загальній системі злочинності, окреслено закономірності притаманні функціонуванню цієї системи. Ними виявилися – нерівномірність розподілу злочинності по території, диференційованість, стійкість територіального розподілу злочинності, стабільність груп регіонів за рівнем кримінальної враженості. Стверджується, що регіональна система злочинності містить в собі загальні та окремі закономірності функціонування у часі та просторі: особливості динаміки, структури, географії. Визначається, що регіональна система злочинності виступає складною, узагальнюючою системою для злочинності і окремих її видів у районах, містах, селищах і т.д., і базовою підсистемою для загальнодержавної системи злочинності.

***

Бабенко А.Н. Региональная система преступности: ее место в общей системе преступности, некоторые закономерности функционирования

Исследована региональная преступность как самостоятельная система. Определено ее место в общей системе преступности, очерчены закономерности, присущие функционированию этой системы. Ими оказались – неравномерность распределения преступности по территории, дифференцированность, устойчивость территориального распределения преступности, стабильность групп регионов по уровню криминальной зараженности. Утверждается, что региональная система преступности содержит в себе общие и особенные закономерности функционирования во времени и пространстве: особенности динамики, структуры, географии. Установлено, что региональная система преступности является сложной, обобщающей системой для преступности и отдельных ее видов в районах, городах, селах и т.д., и базовой подсистемой для общегосударственной системы преступности.

***

Babenko A.M. Regional System of Criminality, Some Patterns and its Place in the General System of Criminality

The article is devoted to the research of the regional criminality as an independent system. It is determined its place in the general system of criminality, and it is outlined the patterns inherent for the functioning of the system. It turns out that it is uneven distribution of criminality throughout the territory, differentiation, fortitude of the territorial distribution of criminality, stability of the groups of the regions on the level of the criminal affection. It is claimed that the regional system of criminality contains general and specific patterns of functioning in time and space: features of the dynamics, structure and geography. It is determined that the regional system of criminality appears as complicated, generalizing system for criminality and its individual kinds in districts, cities, towns, villages, etc., and basic subsystem for the national system of criminality.